

2022.01.17.

Szakmai ajánlás

Látássérültek Elemi Rehabilitációs
Szolgáltatói számára

Az önkéntes tevékenységről

A Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet Elemi Rehabilitációs Módszertani Központjának szakmai ajánlása az önkéntes tevékenységre vonatkozóan

BEVEZETÉS

Magyarországon a civil szervezetek gyakran vesznek igénybe önkéntes segítőt, a legtöbb esetben viszont elfeledkeznek a hozzájuk kapcsolódó dokumentáció elkészítéséről, illetve – bár a lehetőség adott számukra – nem regisztrálnak önkéntes fogadó szervezetként, így az önkénteseiket nem közérdekű önkéntesként foglalkoztatják. Ugyanakkor gyakori hiba, hogy a beszámoló részét képező közhasznúsági mellékletben a létszámukat feltüntetik, holott ez nem megengedett.

Az elemi rehabilitációs szolgáltatások tevékenységei körében előfordulnak olyan támogatáskérések, amelyek a pályázati rendszerben nem elszámolhatóak, viszont az igénybevevők számára nagy segítséget nyújtanának. Így például a közösségi programokon való segítségnyújtás, kísérés, a programok szervezésében való részvétel, illetve a személyi segítség azon részei, amelyeket a házi segítségnyújtás még nem, vagy már nem tud nyújtani, és az önkéntes kompetenciáit nem haladja meg stb. Könnyen belátható, hogy az elemi rehabilitációs központok életében az önkéntesek bevonása a szolgáltatási kör bővítésére kiváló lehetőséget biztosít.

Jelen szakmai ajánlást az Elemi Rehabilitációs Módszertani Központ a látássérült személyek elemi rehabilitációs szolgáltatásai számára állította össze, abból a célból, hogy megkönnyítse számukra az önkéntes munkavállalók igénybe vételét, amennyiben közérdekű önkéntes munkavállalót szeretnének alkalmazni.

A szakmai ajánlás abban nyújt segítséget, hogy a szervezetek az önkéntesek tevékenységét szabályozó törvény által meghatározottak szerint foglalkoztassanak önkéntes munkavállalókat: tartalmazza mindazon ismereteket és dokumentumokat, amelyek ehhez szükségesek.

Reményeink szerint a szolgáltatók felismerik az önkéntes tevékenységből fakadó előnyöket, és nem rettentik el őket az alkalmazásukhoz kapcsolódó adminisztráció.

AZ ÖNKÉNTES TEVÉKENYSÉG ÉS A SZABÁLYOZÁSA

Mi az önkéntesség?¹

Az önkéntesség olyan tevékenység, melyet egyénileg vagy csoportosan, rendszeresen vagy alkalmanként, belföldön vagy külföldön a közös jó érdekében személyes akaratból végeznek anyagi ellenszolgáltatás nélkül. Az önkéntes tevékenység közvetlen anyagi haszonnal nem jár annak végzője számára, továbbá az önkéntes nem helyettesíti a fizetett munkaerőt. A tevékenysége megvalósulhat non-profit, civil szervezet, vagy állami intézmény-, ritkább esetben for-profit szervezet (cégek, vállalkozások) keretein belül. Előnye, hogy elősegíti a társadalmi beilleszkedést, hozzájárul a szegénység, a kirekesztődés

¹ Forrás: onkentes.hu

csökkentéséhez és a teljes foglalkoztatottsághoz. Az önkéntesség segít környezetünk és közösségünk jobbá tételében.

Az önkéntes tevékenység többféle lehet, például:

- tagsági jogviszony keretében (egyesület tagjaként) végzett önkéntes munka;
- ingyenes megbízás alapján végzett tevékenység (kuratóriumi elnökség);
- 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről **(továbbiakban Köt.) alapján végzett közérdekű önkéntes tevékenység;**
- **egyéb önkéntes tevékenység** (természetes, spontán, nem formalizált önkéntes tevékenységek).

Közérdekű önkéntesnek nevezhető minden olyan önkéntes, akiket a Köt. alapján foglalkoztatnak. Az önkéntesek a munkát szigorúan ellenszolgáltatás nélkül végzik, maga a törvény határozza meg azokat a területeket és azon szervezetek körét, akik fogadó szervezetként regisztrálhatnak. Nagyon fontos a fogadó szervezetként történő regisztráció, ugyanis amely szervezet nem rendelkezik ezzel, közérdekű önkéntest nem foglalkoztathat.

Egyéb önkéntes tevékenység a törvény hatályán kívül is végezhető, szervezhető, ám a törvényben meghatározott juttatásokat a fogadó szervezet csak akkor nyújthatja járulégmentesen – az önkéntes számára pedig adómentes módon –, ha bejelentkezik a közérdekű önkénteseket fogadó szervezetek nyilvántartásába.

Az önkéntes munka végzője esetében a törvény kifejezetten nagy szabadságot enged, például kiskorú személy is lehet önkéntes. Fontos kitétel azonban, hogy az önkéntes személynek cselekvőképesnek vagy korlátozottan cselekvőképesnek kell lennie, aki a 10. életévét betöltötte.

Jogi háttér

Az alábbiakban a törvény főbb elemeinek bemutatása következik, a teljes jogszabály elérhető ezen a linken: <https://njt.hu/jogszabaly/2005-88-00-00>

A Köt. mellett, hogy jogi értelemben vett státuszt adott az önkénteseknek, számos anomáliát megszüntetett (pl. az önkénteseknek nyújtott költségtérítés adó és járulégmentessége), ezáltal széles körben vált ismertté és elfogadottá az önkéntes tevékenység haszna a társadalom és az egyének szintjén is.

Bejelentési kötelezettség

A közérdekű önkéntes tevékenység önkéntes jogviszony keretében végezhető. Fontos, hogy a fogadó szervezet (az a szervezet, aminek részére az önkéntes tevékenységet végzik) előzetesen **köteles bejelenteni** a családpolitikáért felelős miniszternek az önkéntesek foglalkoztatását és a bejelentett adatokban bekövetkező változásokat. A bejelentést a Közérdekű Önkéntes Szervezeti Regiszterben, valamint a kormányzati portálon közzétett adatlapon vagy elektronikus űrlapon kell teljesíteni, és civil vagy közhasznú szervezet esetén **csatolni kell a fogadó szervezet hatályos létesítő okiratának másolatát is** (a nyilvántartásba vétel 30 napnál nem régebbi igazolását, amelyet az illetékes bíróság állít ki). A bejelentő lapot és a mellékletet a következő címre kell

beküldeni: *Emberi Erőforrások Minisztériuma Fiatalokért Felelős Főosztály, 1055 Budapest, Szalay u. 10-14.* A családpolitikáért felelős miniszter beszerzi és ellenőrzi a szervezet adatait, majd jóváhagyás esetén a Közérdekű Önkéntes Szervezeti Regiszterben közzéteszi.

Az adatlap és az elektronikus űrlap adattartalmát lásd az **1. számú mellékletben**. A Közérdekű Önkéntes Szervezeti Regisztert az alábbi linken érhető el: <http://kot.emmi.gov.hu>

Az egyes önkéntesek nyilvántartását a fogadó szervezet vezeti, és köteles azt a jogviszony megszűnését követően öt évig megőrizni. A nyilvántartás vezetője az önkéntesre vonatkozó tény, adatot harmadik személynek csak az önkéntes beleegyezésével vagy törvényben meghatározott esetben közölhet.

Az önkéntes szerződés

A közérdekű önkéntes tevékenység önkéntes jogviszony keretében végezhető, amely a fogadó szervezet és az önkéntes között megkötött önkéntes szerződéssel jön létre. Az önkéntes szerződésben meg kell határozni

- a) a közérdekű önkéntes tevékenység tartalmát,
- b) a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásának helyét,
- c) a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítandó időt és a pihenőidőt, valamint
- d) azokat a juttatásokat, amelyeket az önkéntesnek biztosítanak, és rendelkezni kell azokról az önkéntes szerződés megszűnésének esetére.

Az önkéntes szerződést – ha jogszabály vagy az önkéntes szerződés másként nem rendelkezik – bármelyik fél azonnali hatállyal felmondhatja.

A szerződés mintapéldányát lásd a **2. számú mellékletben**.

Kötelezettségek

Az önkéntes a legtöbb esetben a munkát díjazás nélkül végzi, szükség esetén a foglalkoztató szervezet – a teljesség igénye nélkül – a következő ellenszolgáltatásokat biztosíthatja: védőfelszerelés és védőanyag, utazás költsége, adott esetben saját személygépkocsi használat (kiküldetési rendelvény szerint), iskolarendszeren kívüli képzés költsége (pl. érzékenyítés).

A fogadó szervezetnek biztosítania kell az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeit, el kell látnia az önkénteseket megfelelő tájékoztatással, a tevékenység végzéséhez szükséges ismeretekkel. Az elemi rehabilitációs szolgáltatók esetében elengedhetetlen az érzékenyítés megtartása, illetve a helyes kísérés elsajátíttatása.

Természetesen az önkéntesnek is vannak olyan kötelezettségei – ezek a munkavállalók feladataira emlékeztetnek: eleget kell tennie a tevékenységre vonatkozó jogszabályoknak és utasításoknak, illetve meg kell őriznie a tudomására jutott üzleti- és egyéb titkot, valamint aláírásával el kell fogadnia és betartania az elemi rehabilitációs szolgáltatók Etikai Kódexét.

A civil szervezetek önkéntes munkavállalainak tevékenységéért a fogadó szervezet felel. A fogadó szervezetnek nem kell megtérítenie a kárnak azt a részét, amely az önkéntes felróható magatartásából származott.

ÖNKÉNTES KOORDINÁTOR

Az önkéntes tevékenység koordinálását nagyban támogatja, ha a szervezet kijelöl erre a szerepre egy munkatársat.

Az alábbiakban összegezzük, milyen feladatok elvégzése, milyen készségek és képességek szükségesek az önkéntes koordinátori munkakör ellátása során.

A koordinátor feladatai

1. Az önkéntesség népszerűsítése a szervezeten belül és kívül.
2. Az önkéntesek *menedzselése*: a toborzási és a kiválasztási, felvételi folyamat, a szükséges tájékoztatás és képzés megtartása és megszervezése, a szerződés megkötése, a motiváció, a jutalmazás és elismerés menedzselése, az önkéntes tevékenység tervezése, a feladatok világos meghatározása és megvalósításának nyomon követése, az ellenőrzés és az értékelés koordinálása.
3. Az önkéntesség által szerzett készségek fejlesztése és elismerése: az önkéntesek felkészítése, tudásának, készségeinek és kompetenciáinak fejlesztése, az ehhez kapcsolódó dokumentáció vezetése.
4. Az önkéntes tevékenység támogatása: adatkezelés, adminisztráció és belső-külső beszámolók készítése, a költségvetés-tervezéshez való hozzájárulás, az önkéntes tevékenység és szolgáltatás minőségének biztosítása, részvétel az önkéntesek tevékenységének tervezésében, az összes érintett fél közötti információáramlás menedzselése, az egészségügyi és biztonsági rizikók azonosítása és ellenőrzése, a felmerülő problémák folyamatos kezelése.
5. Az önkéntesek *munkaviszonyainak menedzselése*: a megfelelő munkahelyi környezet és eszközök biztosítása, az önkéntesek és a fizetett alkalmazottak közötti hatékony munkakapcsolat előmozdítása és összehangolása, az önkéntesek beilleszkedését, továbbfejlődését segítő, közösségi programok szervezése.

Kompetenciái

Az önkéntes koordinátori feladatok elvégzését az alábbi kompetenciák megléte támogatja:

- kezdeményezőkézség, szervezőkézség, koordinálási képesség,
- döntéshozatal,
- kreativitás, rugalmasság,
- önálló munkavégzés,
- adminisztratív készség,

- képesség mások vezetésére és pozitív befolyásolásra,
- empátia és mások szükségleteinek megértése,
- mások inspirálásának és motiválásának képessége,
- problémamegoldás,
- tárgyalókészség,
- adatgyűjtési és egyértelmű szóbeli és írásbeli beszámolási készség.

Budapesten az [Önkéntes Központ Alapítvány](#) tart önkéntes menedzsment képzést, az érdeklődők számára ezen a linken található információ: <http://www.oka.hu/cikkek/kepzesi-szolgalattas-0>

Adatlap közérdekű önkéntes tevékenység, valamint adatváltozás bejelentésére letölthető: <http://kot.emmi.gov.hu/bejelenteshoz-szukseges-urlap>

A kitöltési útmutató letölthető: http://kot.emmi.gov.hu/documents/10179/16295/Kit%C3%B6lt%C3%A9si+%C3%BAtmutat%C3%B3_2020.pdf/36482977-1d69-4210-b298-2ffd5030264c

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: Önkéntes szerződés mintapéldánya²

Jóváhagyta:

Szilaj Zsolt
pályázati igazgató
módszertani vezető

² A szerződés mintapéldányát a Szemléletmód Rehabilitációs Központ bocsájtotta rendelkezésre.

ÖNKÉNTES SZERZŐDÉS

amely létrejött egyrészről

NÉV:

Cím:

Bírósági bejegyzés száma:

Adószáma:

(a továbbiakban: **Fogadó szervezet**),

valamint:

Név:

Lakcím:

Anyja neve:

Születési hely, idő:

(a továbbiakban: **Önkéntes**), együttesen **Felek** között a mai napon az alábbi feltételek szerint:

I. A megállapodás tárgya, a jogviszony időtartama

A szerződő felek megállapodnak abban, hogy napjától kezdődően határozatlan időtartamra a (szervezet neve) munkáját segítve, a II. pontban megjelölt önkéntes tevékenység végzésre jelen szerződéssel közös megegyezéssel megállapodást köt.

Jelen megállapodást a felek, közös megegyezéssel írásban módosíthatják, a módosítás kiegészítés és a megszüntetés is csak írásban érvényes.

II. A közérdekű önkéntes tevékenység tartalma

Az önkéntes a fogadó szervezetnél az önkéntes szerződés ideje alatt a következő feladatok elvégzését vállalja:

- Látássérült személyek segítése³

III. A közérdekű önkéntes tevékenység ellátásának helye

A tevékenység ellátásának helye: elsődlegesen a, de közös megegyezés alapján az önkéntes tevékenység természetéből eredően a székhelytől eltérő más hely is lehet.

IV. A közérdekű önkéntes tevékenységre fordítandó idő

Az önkéntes tevékenységet vállaló személy kapacitásától függően.

V. A felek jogai és kötelezettségei

A fogadó szervezet jogai és kötelezettségei:

- A fogadó szervezet tájékoztatja az önkéntest, hogy vele szemben az önkéntes tevékenység végzésével kapcsolatban az irányítást ...XY... szakmai vezető végzi.
- Fogadó szervezet kötelezettsége gondoskodni arról, hogy a fogadáshoz szükséges minden gyakorlati feltétel az önkéntes érkezése előtt teljesüljön.
- A fogadó szervezet tájékoztatja az önkéntest (a 2005. évi LXXXVIII. törvény vonatkozó szabályai alapján) – az önkéntes jogviszonnyal kapcsolatos jogok és kötelezettségek gyakorlása, valamint a jogviszonnyal kapcsolatos hatósági ellenőrzés érdekében – köteles az

³ Ez a pont tetszőlegesen bővíthető és kibontható

által foglalkoztatott önkéntesekről nyilvántartást vezetni.

Az önkéntes jogai és kötelezettségei:

- Az önkéntes tevékenységét ellenszolgáltatás nélkül végzi.
- Az önkéntes köteles tiszteletben tartani a fogadó szervezet szervezeti és működési rendjét, egészségügyi és biztonsági előírásait.
- Az Önkéntest köteles megbízhatóan viselkedni.
- Az Önkéntes kötelessége, hogy tanácsot, útmutatást kérjen, ha szükséges.
- Az Önkéntes köteles tájékoztatni a fogadó szervezetet minden olyan problémáról, nehézségről, ami veszélyezteti a vállalt önkéntes tevékenység megvalósulását.
- Az Önkéntesnek vigyáznia kell minden rendelkezésére bocsátott eszközre, amelyet számára biztosítanak.
- Az Önkéntes köteles a közérdekű önkéntes tevékenységet a vonatkozó jogszabályok, szakmai és etikai előírások, valamint a fogadó szervezet utasításai szerint személyesen végezni, a közérdekű önkéntes tevékenység során tudomására jutott személyes adatot, üzleti és egyéb titkot megőrizni.
- Az önkéntes nem köteles a fogadó szervezet utasításait teljesíteni, ha annak végrehajtása az önkéntes egészségét közvetlenül veszélyeztetné, jogszabályba vagy az önkéntes szerződésbe ütközik. Ha az utasítás végrehajtása kárt idézhet elő, az önkéntes köteles erre az utasítást adó figyelmét felhívni. Az önkéntes nem felel az általa okozott kárért, amennyiben figyelem-felhívási kötelezettségének eleget tett.

VI. Az önkéntes szerződés megszűnése

Az önkéntes szerződés megszűnik

- az önkéntes halálával vagy cselekvőképtelenné válásával,
- a fogadó szervezet jogutód nélküli megszűnésével, természetes személy esetén halálával,
- a vállalt közérdekű önkéntes tevékenység teljesítésével,
- a szerződésben meghatározott idő lejártával, feltétel bekövetkeztével,
- közös megegyezéssel történő megszüntetéssel,
- felmondással,
- az önkéntesek foglalkoztatásának – a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. Törvény 13. § (3) bekezdése szerinti – megtiltásáról rendelkező határozat jogerőre emelkedésével.

Az önkéntes szerződést – ha jogszabály vagy az önkéntes szerződés másként nem rendelkezik – bármelyik fél azonnali hatállyal felmondhatja.

Minden vitás kérdésben, amit jelen szerződés nem rendez, A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. Törvény, a PTK vonatkozó részei irányadóak.

Jelen szerződést a felek, mint saját akaratukkal mindenben megegyezőt, átolvasás után helybenhagyólag aláírják.

Kelt: Budapest, 2020.

.....
Fogadó szervezet

.....
Önkéntes